

# ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีฟ้องขับไล่<sup>1</sup>

ปนัดดา หมั่นการนา<sup>2</sup>

การบังคับคดีฟ้องขับไล่ นั้นจะเกิดขึ้นในขั้นตอนหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว และเป็นที่ทราบดีว่าหลังจากศาลมีคำพิพากษาแล้วนั้น ในชั้นบังคับคดีจะมีบุคคลหลายฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องในการบังคับคดี ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา บริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษา บุคคลภายนอก เจ้าพนักงานบังคับคดี ศาล เจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งหากเป็นกรณีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นไม่ยอมออกไปจากอสังหาริมทรัพย์ที่พิพาท หรือเรียกง่าย ๆ ว่า ยังคงคือแฟงทั้ง ๆ ที่ศาลก็มีคำพิพากษาให้ขับไล่แล้ว และก็ยังจะมีเรื่องราวอีกมากมายไม่ว่าจะเป็นด้านของตัวของจำเลยเอง หรือผู้ที่ เป็นบริวารของจำเลย อาทิเช่น บิดา มารดา บุตร พี่น้อง ผู้เช่า เป็นต้น ต่างก็ใช้สิทธิกันเพื่อเข้ามายื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอแสดงอำนาจพิเศษ

ซึ่งหากเป็นกรณีเช่นนี้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก็ยังคงไม่ได้เข้าครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของตนตามคำพิพากษา และหากยังเป็นกรณีเช่นนี้เจ้าพนักงานบังคับคดีเองก็จะยังคงไม่สามารถจะไปรายงานศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลดังที่กล่าวมาแล้วเพื่อทำการกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวารได้ ซึ่งตามกฎหมายแล้วก็ไม่ได้อ้างหลักการว่าผู้ที่ร้องขอแสดงอำนาจพิเศษนั้นต้องเป็นผู้ที่ถูกโต้แย้งสิทธิเท่านั้นหรือไม่ หรือผู้ที่ถูกโต้แย้งสิทธิอาจจะเป็นเจ้าของทรัพย์ หรืออาจเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียตามกฎหมายในทรัพย์ที่ขับไล่ได้ด้วยเหตุผลอย่างไร ใครบ้างที่มีสิทธิยื่นคำร้อง ดังนั้นเมื่อศาลได้รับคำร้องของผู้ร้องขอแสดงอำนาจพิเศษที่ยื่นเข้ามาแล้ว ก็ต้องทำการไต่สวนคำร้องไปตามระเบียบ จนถึงมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง และหากผลของคำสั่งทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่พอใจแล้ว ก็ย่อมต้องมีการอุทธรณ์ ฎีกาคำสั่งดังกล่าวต่อไปอีก ซึ่งคดีประเภทนี้ศาลจะมีการพิจารณาคดีซ้ำเหมือนดังคดีทั่ว ๆ ไป ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นที่ทราบกันดีว่าคดีลักษณะแบบนี้ ผู้ที่ยื่นคำร้องเข้ามาจะยื่นเข้ามาอีกเพื่อประวิงคดีเท่านั้น และเมื่อกฎหมายปล่อยให้คดีดำเนินต่อไปได้โดยไม่มีเครื่องมือใด ๆ หรือสภาพบังคับที่ชัดเจนแล้ว ย่อมต้องใช้เวลาอันพอสมควรในการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษา และก็จะเกิดเป็นเหตุให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่สามารถเข้าครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้ จะเกิดความเสียหายทั้งในแง่ของปัจเจกชนและในแง่ของเศรษฐกิจ และความเสียหายดังกล่าวนี้เมื่อกฎหมายไม่ได้กำหนดว่าคดีประเภทนี้ต้องมีการสกัดกั้นการยื่นคำร้องโดยไม่ชอบอย่างไร หรือกำหนดสิทธิในการยื่นคำร้อง กำหนดให้มีวางเงินประกันชดใช้ความเสียหายแก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแล้วจะเกิดผลเช่นไร

<sup>1</sup> บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีฟ้องขับไล่ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตันศิริ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสุวรรณ และรองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตันศิริ.

<sup>2</sup> นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จากการศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจของผู้ดำเนินการบังคับขับไล่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 334 ที่ให้ผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดสามารถยื่นคำร้องขับไล่ได้โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีใหม่ แตกต่างจากมาตรา L332-13 แห่งประมวลกฎหมายการบังคับคดีแห่งฝรั่งเศส ที่กำหนดให้ถือคำพิพากษายึดอสังหาริมทรัพย์ออกขายทอดตลาดเป็นการบังคับขับไล่ด้วยในคราวเดียว บทบัญญัติของไทยจึงยังไม่มีความสะดวก และรวดเร็วตามเจตนารมณ์ของกฎหมายตามที่กฎหมายเมื่อเทียบกับกฎหมายฝรั่งเศส ที่สามารถลดภาระขั้นตอนการใช้สิทธิของผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด<sup>3</sup>

นอกจากนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 (14) ประกอบมาตรา 353 กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีไว้ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีลักษณะเป็นการให้อำนาจในการดำเนินการในกระบวนการต่าง ๆ แทนศาลเท่านั้น โดยต้องอาศัยคำพิพากษาหรือคำสั่งจากศาล ไม่มีอำนาจในการกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ แตกต่างจากในส่วนกฎหมายฝรั่งเศส ตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 2559-728 ประกอบกับประมวลกฎหมายการบังคับคดีแห่งที่ให้ huissier de justice หรือ commissaires de justice ผู้ที่มีอำนาจในการดำเนินการบังคับขับไล่ตามคำพิพากษาของศาล สามารถใช้ดุลพินิจในการเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวได้ด้วยตนเอง และใช้ดุลพินิจที่จะขอความช่วยเหลือจากกองกำลังเจ้าพนักงานตำรวจสาธารณะ โดยไม่ต้องร้องขอหมายศาลทุกกรณีอย่างเช่นกฎหมายไทย อีกทั้ง กฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติที่เชื่อมโยงความช่วยเหลือตามพระราชบัญญัติคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 กับผู้ที่อาจบังคับใช้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้ถูกขับไล่ไม่สามารถมองเห็นถึงทางออกที่รัฐมอบให้ ขณะที่ฝรั่งเศสมีบทบัญญัติให้แจ้งไปยังหน่วยงานรัฐที่อาจคำปรึกษาและความช่วยเหลือกรณีมีการขับไล่ทันที ปัญหาของกฎหมายไทย ที่มีกำหนดให้สิทธิในลักษณะเพิ่มภาระให้แก่ผู้ซื้อ จึงอาจทำให้ผู้ซื้อรู้สึกถึงความยุ่งยาก และลำบากใจในการดำเนินกระบวนการได้ และอำนาจของเจ้าพนักงานบังคับคดีที่ไม่มีความอิสระในงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง ทำให้ไม่สามารถตัดสินใจให้เกิดความรวดเร็วขณะปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง แม้จะมีการปรับแก้กฎหมายในภาคบังคับคดีใหม่ในปี พ.ศ. 2560 ซึ่งมีผลทำให้ผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดไม่จำเป็นต้องดำเนินการฟ้องร้องเพื่อขับไล่เจ้าของเดิมออกจากทรัพย์สิน โดยให้มีอำนาจร้องขอต่อศาลเพื่อขอออกหมายบังคับคดีขับไล่ได้ทันทีก็ตาม แต่ก็ยังคงมีสภาพปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินการบังคับคดีขับไล่

จากกรณีที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันนี้ ทำให้พบปัญหาต่าง ๆ มากมายในการบังคับขับไล่ ดังนี้

#### 1. ปัญหาการแสดงอำนาจพิเศษของบุคคลภายนอก

กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกำหนดไว้เพียงให้บุคคลที่อยู่อาศัยหรือครอบครองทรัพย์สินนั้นซึ่งอ้างว่ามีได้เป็นบริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษายื่นคำร้องต่อศาลภายในเวลาสิบห้าวันนับแต่วันปิดประกาศแสดงว่าตนมีอำนาจพิเศษในการอยู่อาศัยหรือครอบครองทรัพย์สินนั้น ซึ่งในการร้องขอแสดงอำนาจพิเศษนั้น

---

<sup>3</sup> คนธรส รัตนโสภณ, ปัญหาการบังคับคดีขับไล่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาออกจากรอสังหาริมทรัพย์ เปรียบเทียบกับกฎหมายไทยกับฝรั่งเศส, วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2558.

มีเงื่อนไขที่สำคัญ คือ ข้ออ้างที่ว่า “มิได้เป็นบริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษา” กฎหมายไม่ได้จำกัดว่าต้องเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ทำการขับไล่ด้วย แสดงว่าผู้ที่ร้องขอแสดงอำนาจพิเศษนั้น ต้องเป็นผู้ที่ถูกโต้แย้งสิทธิเท่านั้นหรือไม่ ผู้ที่ถูกโต้แย้งสิทธิอาจจะเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรืออาจเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียตามกฎหมายในทรัพย์สินที่ขับไล่ เช่น ผู้เช่าซื้อซึ่งครอบครองทรัพย์สินที่เช่าซื้อ แม้จะยังชำระค่าเช่าซื้อไม่ครบ ก็ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียแล้ว หน่วยงานของรัฐมีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ดินดูแลรักษา เจ้าหน้าที่ผู้ครอบครองที่ดินประกันหนี้ ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียในที่ดินนั้น หรือผู้ที่ได้กรรมสิทธิ์หรือสังหาริมทรัพย์โดยการครอบครองปรปักษ์ การร้องขอแสดงอำนาจพิเศษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 353 คือ ให้บุคคลที่อยู่อาศัยหรือครอบครองทรัพย์สินนั้นซึ่งอ้างว่ามีได้เป็นบริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษายื่นคำร้องต่อศาลภายในเวลาสิบห้าวันนับแต่วันปิดประกาศแสดงว่าตนมีอำนาจพิเศษในการอยู่อาศัยหรือครอบครองทรัพย์สินนั้น และเมื่อศาลรับคำร้องแล้วก็ต้อง ไต่สวน มีคำสั่ง และหากฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งไม่พอใจก็ต้องมีการอุทธรณ์ ฎีกา ซึ่งศาลจะมีการพิจารณาคดีซ้ำคดีเหมือนคดีทั่วไป โดยส่วนใหญ่คดีลักษณะแบบนี้จะยื่นเข้ามาเพื่อประวิงคดี แต่กฎหมายก็มิได้กำหนดการวางเงินประกันการชำระค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาสำหรับความเสียหายที่อาจได้รับเนื่องจากเหตุยื่นคำร้องในการบังคับคดีอันเกิดแต่การยื่นคำร้องขอขึ้น และถ้าผู้กล่าวอ้างไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาล ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความได้

## 2. ปัญหาระยะเวลาในการบังคับคดีขับไล่

วัตถุประสงค์ของการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว มาจากระบบการพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็ว ซึ่งก็มีที่มาจากสุภาษิตกฎหมาย "ความยุติธรรมที่ล่าช้าคือการปฏิเสธความยุติธรรม" ซึ่งนั่นมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ดังนี้ การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของจำเลย การพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็ว นั้น หากมีการพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จำเลยก็จะได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคมไปโดยรวดเร็ว และเป็นการคุ้มครองความสามารถในการต่อสู้ของจำเลยอีกทางหนึ่งด้วยเพราะหากจำเลยถูกควบคุมตัวไว้เป็นเวลานานย่อมเป็นการขัดขวางโอกาสในการเตรียมหรือรวบรวมพยานหลักฐานการต่อสู้คดีของฝ่ายจำเลย การเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหาย การพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็วย่อมทำให้การเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายสามารถกระทำได้โดยเร็วขึ้น การคุ้มครองพยานหลักฐาน การพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็วทำให้ความทรงจำของพยานบุคคลที่มาเบิกความต่อศาลยังไม่เลือนหายไป และพยานวัตถุหรือพยานเอกสารก็จะยังไม่สูญหายเสียหายหรือเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพิสูจน์พยานหลักฐานในชั้นศาล การคุ้มครองสังคมโดยรวม เมื่อมีการกระทำที่เป็นความผิดอาญาเกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยภายในสังคม รัฐซึ่งมีภารกิจในการรักษาความสงบเรียบร้อยจึงต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยเร็วอันเป็นการคืนความยุติธรรมให้กลับคืนสู่สังคม และในขณะเดียวกันก็เป็นการยับยั้งป้องกันมิให้บุคคลอื่นในสังคมได้กระทำความผิดเช่นนั้น<sup>4</sup> เฉกเช่นเดียวกันในการฟ้องคดีแพ่ง การบังคับคดีขับไล่ หากมีกระบวนการที่รวดเร็วไม่ว่าจะเป็นการฟ้องคดี การ

<sup>4</sup> อภิการ์ตัน นิยมไทย, หลักการพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็ว, จุลนิติ, 2556, หน้า 144.

พิจารณาคดี การบังคับคดีที่รวดเร็วแล้ว ย่อมส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้เข้าครอบครองทรัพย์สินได้เร็วขึ้น ประหยัด โดยขั้นตอนในการดำเนินการบังคับคดีขัปล้นนั้น กฎหมายไทยนำเอามาตรการทางอาญามาบังคับใช้แก่ผู้ที่ไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำบังคับขัปล้นอันเป็นการละเมิดทางแพ่ง แตกต่างจากกฎหมายฝรั่งเศส แม้จะให้อำนาจตำรวจสามารถมีการจับบุคคลที่ไม่ยอมออกจากอสังหาริมทรัพย์ได้เช่นเดียวกัน แต่ยังคงให้เป็นไปตามอำนาจของตำรวจที่สามารถจับได้เฉพาะในกรณีเข้าข่ายการกระทำความผิดทางอาญา หรือก่อความไม่สงบเท่านั้น ซึ่งสามารถจับได้ทั้งตัวลูกหนี้ตามคำพิพากษาและบริวารหรือผู้อยู่อาศัยของเขา แต่กฎหมายฝรั่งเศส มีการกำหนดให้การขัปล้นผู้เช่าโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่สอดคล้องกับเงื่อนไขทางกฎหมายถือเป็นการกระทำความผิดอาชญากรรมที่มีโทษทางอาญา และห้ามขัปล้นได้ด้วยตนเอง โดยให้ Huissier de Justice แจ้งไปยังคณะกรรมการเพื่อประสานงานการดำเนินการป้องกันการขัปล้นค่าเช่า ขณะที่กฎหมายของไทยไม่มีการคุ้มครองดูแลแต่อย่างใด อีกทั้ง ในกระบวนการขัปล้นไม่มีบทบัญญัติอย่างชัดเจนในรายละเอียดที่จะเป็นหลักเกณฑ์ในการออกหมายจับ กรณีจับบริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแยกต่างหากจากการออกหมายจับทางอาญา ทำให้ศาลหรือผู้พิพากษาไม่อาจใช้ดุลพินิจไปในแนวทางเดียวกันได้ทุกกรณี ประกอบกับขั้นตอนที่กำหนดให้หากมีการจับตามหมายจับแล้วจะต้องนำตัวส่งผู้พิพากษาเพื่อไต่สวนให้ได้ความก่อนว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีความสามารถที่จะปฏิบัติตามคำบังคับได้ ทำให้ผู้พิพากษามักให้โอกาสอีกครั้งเป็นส่วนใหญ่ และหากลูกหนี้ตามคำพิพากษาและบริวารยังมีอันยอมหรือเพิกเฉยอีก เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องดำเนินการขอออกหมายจับและกักขังอีกครั้ง เป็นการสร้างภาระให้กับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาที่ต้องดำเนินการในขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน และเหตุทั้งหลายเหล่านี้ล้วนทำให้กระบวนการบังคับคดีย่ำแย่ล่าช้าออกไปโดยไม่สมควร ส่งผลไปถึงบทบัญญัติในการกักขัง ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์และเป็นช่องว่างแห่งกฎหมายที่ทำให้เกิดปัญหาและสร้างภาระแก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ในขณะที่กฎหมายฝรั่งเศสมิได้มีบทบัญญัติทางแพ่งใดที่ให้จับหรือกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้อยู่อาศัยที่มียอมออกจากอสังหาริมทรัพย์ไว้โดยเฉพาะ แต่ให้เป็นอำนาจและดุลพินิจของผู้ดำเนินการขัปล้น และเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ให้การช่วยเหลือ สามารถจับและขออนุญาตกักขังได้ เมื่อบุคคลดังกล่าวกระทำความผิดอาญา จึงมีความชัดเจนและบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ด้วยความเคารพถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ควบคู่กันไปการจับและกักขังในกระบวนการขัปล้นของไทย จึงยังไม่มีที่เหมาะสม และไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งมาตรการทางอาญา และยังเป็นกระบวนการที่มีภาระขั้นตอนแก่ประชาชนผู้ใช้สิทธิมากเกินสมควร ส่งผลให้การขัปล้นล่าช้า เป็นการบังคับคดีที่ไม่มีประสิทธิภาพพอกับคำว่ากระบวนการยุติธรรมที่ดี หากสามารถแก้ไขปรับปรุงในเรื่องดังกล่าวได้ ย่อมจะทำให้กระบวนการยุติธรรมเกิดความรวดเร็ว เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้รับส่งมอบทรัพย์สินภายในระยะเวลาที่เหมาะสม โดยปราศจากข้อพิพาทเพิ่มเติมได้ โดยผู้ถูกขัปล้นได้รับความคุ้มครองและคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพอย่างเหมาะสม

### 3. ปัญหาการดำเนินการบังคับคดีจับได้

กรณีที่ผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดพบว่า ยังมีเจ้าของเดิมหรือบริวารยังคงอยู่อาศัยในทรัพย์สินที่ซื้อ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาคบังคับคดีนั้น กำหนดให้ผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดสามารถดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาล แลงว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินเดิมนั้น ยังคงไม่ออกจากทรัพย์สินที่ซื้อจากการขายทอดตลาด ขอให้ศาลพิจารณาออกหมายบังคับคดีจับได้ ซึ่งเมื่อมีการออกหมายบังคับคดีแล้วสามารถตั้งเรื่องเพื่อขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปิดประกาศจับได้ เพื่อให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาออกจากทรัพย์สินภายในกำหนด จากนั้นผู้ซื้อทรัพย์สินก็ยังไม่หมดหน้าที่ เนื่องจากจะต้องรอให้พ้นระยะเวลาที่กำหนดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาออกจากทรัพย์สินเสียก่อน เมื่อระยะเวลาที่ได้กำหนดในประกาศจับได้ที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้ปิดประกาศไปนั้นพ้นไป ผู้ซื้อทรัพย์สินก็ต้องตรวจสอบว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ออกจากทรัพย์สินนั้นหรือยัง หากยังไม่ออกจากทรัพย์สินนั้นก็ยังมีหน้าที่ที่ต้องตรวจสอบความเป็นบุคคลของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและบริวารที่ยังคงอาศัยอยู่ในทรัพย์สินนั้น เพื่อยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีแลงว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาและบริวารยังมีได้ออกจากทรัพย์สินนั้น ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นปัญหาด้านกฎหมายในการดำเนินการ เนื่องจากผู้ซื้อทรัพย์สินจะต้องดำเนินการตรวจสอบถึงตัวตนของบุคคลเหล่านั้นด้วยตนเอง ซึ่งผู้ซื้อทรัพย์สินอาจไม่ทราบได้ว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นบุคคลที่มีชื่อปรากฏอยู่ในทะเบียนบ้านนั้นหรือไม่ ซึ่งการยื่นคำร้องขอคัดเอกสารทะเบียนบ้านต่อกรมการปกครองนั้นสามารถทำได้โดยไม่ยากก็ตาม แต่ก็นับว่าเป็นการยากที่ผู้ซื้อทรัพย์สินจะทราบได้ว่าบุคคลเหล่านั้นคือบุคคลคนเดียวกันกับบุคคลที่มีชื่อปรากฏในทะเบียนบ้านนั้น เพราะบุคคลที่อยู่ในบ้านอันเป็นทรัพย์สินที่ผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดได้ซื้อไปนั้น อาจมิใช่ทั้งบริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและอาจมิใช่บุคคลใดที่มีความเกี่ยวข้องกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาเลย หรืออาจเป็นเพียงบุคคลที่ไม่ปรากฏชื่อหรือตัวตนที่ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาข้อยุ่งยากในการดำเนินการตั้งเรื่องบังคับคดีจับได้ในขั้นตอนการยื่นคำแลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการแลงต่อศาล เพื่อขอให้ศาลออกหมายจับหรือกักขังลูกหนี้หรือบริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีได้ออกจากทรัพย์สินนั้นภายในกำหนด เนื่องจากในทางปฏิบัติแล้วผู้ซื้อทรัพย์สินจะต้องแลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีพร้อมกับแนบทะเบียนบ้าน (ทร.14) อันปรากฏชื่อของบุคคลที่มีขอมออกจากทรัพย์สินนั้นทุกราย จึงเป็นปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีจับได้

#### สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาประเด็นปัญหาทั้ง 3 ประเด็นตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้ศึกษาเห็นควรเสนอแนะแก้ไขกฎหมาย เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าว ดังนี้

#### 1. ปัญหาการแสดงอำนาจพิเศษของบุคคลภายนอก

ควรจะมีการกำหนดถึงตัวบุคคลที่มีอำนาจในการแสดงอำนาจพิเศษของบุคคลภายนอกไว้อย่างชัดเจน เพื่อลดปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดีฟ้องจับได้ และเพื่อลดภาระในการบังคับคดีฟ้องจับได้เกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินการ ขอออกหมายจับเพื่อให้ศาลออกหมายจับบุคคลที่อยู่โดยละเมิด ซึ่งการแสดง

อำนาจพิเศษของบุคคลภายนอกนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคบังคับคดีตาม มาตรา 351 และมาตรา 352 กำหนดให้บุคคลภายนอกสามารถแสดงอำนาจพิเศษว่าตนเองมิใช่บริวารของลูกหนี้ตาม คำพิพากษาหรือเจ้าของเดิม เพื่อให้ตนเองสามารถอยู่ในอสังหาริมทรัพย์นั้นได้ต่อไป มิได้กำหนดว่าจะต้อง เป็นใครอย่างชัดเจน เพียงแต่กำหนดว่าต้องมีใช่บริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเท่านั้น ดังนั้นไม่ว่าจะเป็น ใครก็ตามเมื่อมิใช่บริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าของเดิม ก็อาจยื่นคำร้องเพื่อแสดงอำนาจพิเศษได้ อันอาจทำให้การส่งมอบทรัพย์สินมีระยะเวลาที่เนิ่นช้าออกไป อีกทั้งยังก่อให้เกิดภาระแก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หรือผู้ซื้อทรัพย์สินที่ต้องการเข้าครอบครองทรัพย์สินนั้น

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นควรเสนอแนะว่าควรมีการกำหนดถึงบุคคลภายนอกผู้มีสิทธิที่จะยื่นคำร้อง แสดงอำนาจพิเศษให้มีความชัดเจน ว่าหมายถึงบุคคลใดบ้าง โดยกำหนดถึงสถานะของตัวบุคคลไว้อย่าง ชัดเจน และกำหนดถึงหลักเกณฑ์ ที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสมาารถยื่นคำร้องเข้ามาในคดีอ้างว่าคดีที่ บุคคลภายนอกนั้นยื่นเข้ามานั้น ไม่มีมูลและเป็นการยื่นเข้ามาเพื่อประวิงคดีและกำหนดหลักเกณฑ์การรับฟัง พยานหลักฐานว่าเพียงใดถือว่าไม่มีมูล โดยให้ศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลภายนอกวางเงินหรือหาประกันต่อ ศาลตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรเพื่อเป็นการประกันการชำระค่าสินไหมทดแทนแก่ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหากบุคคลภายนอกไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลดังกล่าวแล้วก็ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดี ออกเสียจากสารบบความส่วนเงินประกันที่วางไว้ก็ให้ศาลมีอำนาจสั่งคืนหรือยกเลิกประกันนั้นก็ได้ทั้งนี้ เพื่อลดขั้นตอนให้กับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและจัดปัญหากรณีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าของเดิม ประวิงเวลาการส่งมอบทรัพย์สิน โดยให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งแสดงอำนาจพิเศษว่าตนมิใช่บริวารของลูกหนี้ตาม คำพิพากษา โดยผู้ศึกษาเห็นควรเสนอแนะแก้ไขกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 353 ที่บัญญัติว่า “ในกรณีตามมาตรา 351 (2) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) รายงานต่อศาลเพื่อมีคำสั่งจับกุมและกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวาร และให้ศาลมี อำนาจสั่งจับกุมและกักขังได้ทันที ในกรณีเช่นว่านี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา 363 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(2) ปิดประกาศให้บุคคลที่อยู่อาศัยหรือครอบครองทรัพย์สินซึ่งอ้างว่ามีได้เป็นบริวารของลูกหนี้ ตามคำพิพากษา ยื่นคำร้องต่อศาลภายในกำหนดเวลาสิบห้าวันนับแต่วันปิดประกาศแสดงว่าตนมีอำนาจ พิเศษในการอยู่อาศัยหรือครอบครองทรัพย์สินนั้น

เมื่อมีการจับกุมลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวารตาม (1) แล้ว หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าว หลบหนีไปจากทรัพย์สินแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการตามมาตรา 352”

แก้ไขโดยการเพิ่มเติมวรรคสามของมาตราดังกล่าว คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 353 ที่บัญญัติว่า “ในกรณีตามมาตรา 351 (2) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) รายงานต่อศาลเพื่อมีคำสั่งจับกุมและกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวาร และให้ศาลมี อำนาจสั่งจับกุมและกักขังได้ทันที ในกรณีเช่นว่านี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา 363 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(2) ปิดประกาศให้บุคคลที่อยู่อาศัยหรือครอบครองทรัพย์สินซึ่งอ้างว่ามีได้เป็นบริวารของลูกหนี้

ตามคำพิพากษา ยื่นคำร้องต่อศาลภายในกำหนดเวลาสิบห้าวันนับแต่วันปิดประกาศแสดงว่าตนมีอำนาจพิเศษในการอยู่อาศัยหรือครอบครองทรัพย์นั้น

เมื่อมีการจับกุมลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวารตาม (1) แล้ว หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวหลบหนีไปจากทรัพย์นั้นแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการตามมาตรา 352

กรณีผู้ซึ่งแสดงอำนาจพิเศษว่าตนมิใช่บริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษายื่นคำร้องตามวรรคสอง จะต้องเป็นบุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาทางสายเลือดหรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับสถานะทางกฎหมาย และจะต้องวางเงินประกันตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรกำหนด เพื่อขอให้ศาลรับคำร้องไว้ไต่สวน”

## 2. ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการบังคับคดีฟ้องขับไล่

ควรจะมีการกำหนดเกี่ยวกับระยะเวลาไว้อย่างชัดเจนในการบังคับคดีฟ้องขับไล่ เพราะแม้จะมีการกำหนดระยะเวลาในการปิดประกาศขับไล่ไว้อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 353 (2) กำหนดเวลาให้บุคคลภายนอกแสดงอำนาจพิเศษต่อศาลภายใน 15 วัน นับแต่วันปิดประกาศก็ตาม แต่หากมีการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้มีการพิจารณาถึงการมีอำนาจพิเศษของบุคคลเหล่านั้น ก็อาจทำให้ระยะเวลาในการส่งมอบทรัพย์อันเป็นการบังคับเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาในคดีขับไล่หรือในกรณีที่ผู้ขับไล่คือผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด ทำให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาหรือผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดมีอาจเข้าครอบครองสังหาริมทรัพย์นั้นได้ทันที ซึ่งกระบวนการพิจารณาการมีอำนาจพิเศษของบุคคลภายนอกนั้นจำเป็นต้องเป็นไปตามกระบวนการพิจารณาความแพ่งทั่วไป ดังนั้นจึงอาจก่อให้เกิดความเนิ่นช้าในการพิจารณา ซึ่งผู้ศึกษาเห็นควรให้มีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องระยะเวลาในการแสดงอำนาจพิเศษของบุคคลภายนอกนี้ไว้โดยเฉพาะ เพื่อระบุถึงขั้นตอนและการดำเนินการ รวมถึงเรื่องระยะเวลาในการพิจารณาไต่สวนกรณีนี้ให้เสร็จสิ้นในคราวเดียวต่อไป โดยผู้ศึกษาขอเสนอแนะแก้ไขกฎหมาย ดังนี้

เดิม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 353 “ในกรณีตามมาตรา 351 (2) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) รายงานต่อศาลเพื่อมีคำสั่งจับกุมและกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวาร และให้ศาลมีอำนาจสั่งจับกุมและกักขังได้ทันที ในกรณีเช่นว่านี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา 363 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(2) ปิดประกาศให้บุคคลที่อยู่อาศัยหรือครอบครองทรัพย์นั้นซึ่งอ้างว่ามีได้เป็นบริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ยื่นคำร้องต่อศาลภายในกำหนดเวลาสิบห้าวันนับแต่วันปิดประกาศแสดงว่าตนมีอำนาจพิเศษในการอยู่อาศัยหรือครอบครองทรัพย์นั้น

เมื่อมีการจับกุมลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวารตาม (1) แล้ว หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวหลบหนีไปจากทรัพย์นั้นแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการตามมาตรา 352”

แก้ไขเพิ่มเติมโดยการบัญญัติถึงเรื่องระยะเวลาในการยื่นคำร้องของผู้ที่อ้างว่ามีใช่บริวารของจำเลย เพื่อให้ความคุ้มครองแก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา โดยบัญญัติเพิ่มเติมเป็นมาตรา 353/1 ดังนี้ ประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 353/1 เมื่อศาลได้รับคำร้องของบุคคลที่แสดงอำนาจพิเศษว่าตนมิใช่บริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว ให้ศาลทำการพิจารณาไต่สวนให้ได้ความโดยไม่ชักช้า โดยกำหนดให้มีการไต่สวนถึงการมีอำนาจพิเศษของผู้ยื่นคำร้องภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง แต่หากต้องมีการสืบพยานในนัดต่อ ๆ ไป ก็ให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณานัดต่อไปห่างกันไม่เกินครั้งละ 15 วัน”

### 3. ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการบังคับคดีจับได้

ควรจะมีการลดขั้นตอนในการยื่นเอกสารเพื่อระบุดังตัวตนของบุคคลที่ยังคงอยู่ในอสังหาริมทรัพย์โดยละเมิด เนื่องจากการดำเนินการบังคับคดีจับได้เพื่อนำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปประกาศจับได้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าของเดิมนั้นยังคงไม่มีประเด็นปัญหา หากแต่เมื่อภายหลังขั้นตอนการปิดประกาศจับได้ที่บ้านนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดต้องตรวจสอบว่า มีบุคคลใดบ้างที่ยังมิได้ออกจากอสังหาริมทรัพย์นั้น และตนจะต้องดำเนินการตรวจสอบบุคคลนั้นด้วยการขอคัดถ่ายเอกสารทะเบียนราษฎร์ (ทร.14) ของแต่ละบุคคลเรียงเป็นรายบุคคลไปเพื่อแสดงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีให้รายงานต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งออกหมายจับเพื่อนำตัวบุคคลเหล่านั้นมาจับกุมกักขังจนกว่าจะออกจากอสังหาริมทรัพย์นั้น อันเป็นกรณีที่เกิดภาระอันเกินควรแก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด เนื่องจากมีภาระระบุดังตัวบุคคลเหล่านั้นเรียงเป็นแต่ละรายบุคคลได้อย่างชัดเจน อันก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีจับได้ เพราะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบบุคคลเหล่านั้น อีกทั้งยังต้องเสียเวลาในการตรวจสอบให้แน่ชัดถึงชื่อ-สกุลบุคคลเหล่านั้นอย่างละเอียด ทั้ง ๆ ที่ตนอยู่ในฐานะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด ที่สามารถเข้าครอบครองทรัพย์สินได้ทันทีเมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือนับแต่วันสิ้นคำบังคับ หรือนับแต่วันที่ผู้ซื้อทรัพย์สินได้รับโอนกรรมสิทธิในอสังหาริมทรัพย์จากการซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด ทำให้ไม่อาจเข้าครอบครองใช้สอยทรัพย์สินนั้นได้ทันที

อีกทั้งยังเป็นปัญหาในการขอเอกสารทะเบียนราษฎร์ของบุคคลเหล่านั้นด้วย หากบุคคลเหล่านั้นไม่ปรากฏชื่อในทะเบียนบ้านหลังนั้น หรือเป็นบุคคลที่ไม่มีถิ่นที่อยู่แน่นอน ก็จะยิ่งก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนการยื่นขอเอกสารเพื่อดำเนินการให้เจ้าพนักงานบังคับคดีรายงานต่อศาล เพื่อขอให้ศาลออกหมายจับได้ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการปรับแก้กฎหมายโดยกำหนดเพียงแต่ให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแสดงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี ว่ายังมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งมิยอมออกจากอสังหาริมทรัพย์นั้นก็เป็นการเพียงพอแล้ว เพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีรายงานต่อศาล เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้จับกุม กักขังบุคคลใดก็ตามที่ยังคงอยู่ในอสังหาริมทรัพย์นั้น โดยไม่มีอำนาจต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 354 ซึ่งผู้ศึกษาขอเสนอแนะแก้ไขกฎหมาย ดังนี้

เดิม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 354 บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 351 ให้ถือว่าบุคคลดังต่อไปนี้เป็นบริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

(1) บุคคลที่อยู่อาศัยหรือครอบครองทรัพย์สินนั้นและมีใ้ยื่นคำร้องต่อศาลภายในกำหนดเวลาตาม

มาตรา 352 (2) หรือยื่นคำร้องต่อศาลแล้วแต่แสดงต่อศาลไม่ได้ว่าตนมีอำนาจพิเศษในการอยู่อาศัยหรือครอบครองทรัพย์สิน

(2) บุคคลที่เข้ามาอยู่ในทรัพย์สินในระหว่างเวลาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเข้าครอบครองทรัพย์สิน

แก้ไขโดยการเพิ่มเติมวรรคสองของมาตราดังกล่าว คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 354 บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 351 ให้ถือว่าบุคคลดังต่อไปนี้เป็นบริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

(1) บุคคลที่อยู่อาศัยหรือครอบครองทรัพย์สินและมีขึ้นคำร้องต่อศาลภายในกำหนดเวลาตาม มาตรา 352 (2) หรือยื่นคำร้องต่อศาลแล้วแต่แสดงต่อศาลไม่ได้ว่าตนมีอำนาจพิเศษในการอยู่อาศัยหรือครอบครองทรัพย์สิน

(2) บุคคลที่เข้ามาอยู่ในทรัพย์สินในระหว่างเวลาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเข้าครอบครองทรัพย์สิน

บุคคลตาม (1) และ (2) ที่อยู่ในอสังหาริมทรัพย์โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจนำเจ้าพนักงานตำรวจจับกุม กักขังได้ทันที โดยมีต้องรอให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาแถลงเพื่อขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีรายงานศาลจับกุม กักขัง แต่อย่างไร

## เอกสารอ้างอิง

กำธร กำประเสริฐ. คำบรรยายวิชาประวัติศาสตร์กฎหมาย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย  
รามคำแหง, 2552.

คนธรส รัตนโสภณ. ปัญหาการบังคับคดีจับไล่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาออกจากริมทรัพย์เปรียบเทียบกับกฎหมายไทยกับฝรั่งเศส. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย  
รามคำแหง, 2558.

จักรปาณี ศรีศิริวิสุทธิ์ หลวง. กฎหมายล้มละลาย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และ  
การเมือง, 2478.

จรัญ ภักดีชนากุล. กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการบังคับคดี. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร :  
พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย), 2565.

ประชุม โฉมฉาย. หลักกฎหมายโรมันเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2546.

อภิการัตน์ นิยมไทย, หลักการพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็ว, จุลนิติ, 2556, หน้า 144.